

ДО ПИТАННЯ ПРО КОМПЕТЕНТНІСТЬ І КОМПЕТЕНЦІЮ

УДК: 378.147+37.026

РІВНІ КОМПЕТЕНЦІЙ І КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Мартинова Р. Ю.

ДЗ “Південноукраїнський національний педагогічний університет

ім. К.Д.Ушинського”

mytnyk_lar@ukr.net

ORCHID ID: 0000-0002-7201-4247

Боднар С. В.

Одеський торговельно-економічний інститут

sv.bodnar@ukr.net

ORCHID ID: 0000-0002-9890-327X

Дата надходження 13.06.2022. Дата прийняття до друку 27.06.2022.

Анотація. Проаналізовано поняття “мовна компетенція” й “мовна компетентність”, “мовленнєва компетенція” й “мовленнєва компетентність” та виведено їх співвідношення. Відповідно до трактування цих понять представлено рівні володіння мовним і мовленнєвим матеріалом як у компетаційному, так й у компетентнісному вимірах. Доведено правомірність вважати: 1) **три рівня мовної компетенції:** *перший* – володіння лінгво-мовленнєвим матеріалом відповідно до вимог затвердженої програми, *другий* – володіння лінгво-мовленнєвим матеріалом, що перевищує вимоги затвердженої програми не менш, ніж на 20 %, *третій* – володіння лінгво-мовленнєвим матеріалом, який дозволяє виконувати професійну діяльність в її іншомовному супроводі; 2) **три рівня мовної компетентності:** *перший* відповідає практичній реалізації вимог програми з підготовки фахівців-філологів; *другий* відповідає вимогам ДАК України щодо підготовки кандидатів наук у галузі іншомовної філології; *третій* відповідає статусу доктора філологічних наук – автора нових філологічних концепцій і понять, що вдосконалює іншомовну філологію як науку; 3) **три рівня мовленнєвої компетенції:** *перший* представляє собою усну та письмову нормативну комунікацію у тематичних межах навчальної програми; *другий* – усну та письмову нормативну комунікацію, яка перевищує навчальну програму соціокультурною, країнознавчою, художньо-естетичною тематикою; *третій* – усну та письмову нормативну комунікацію, яка забезпечує здійснення самоосвіти і професійної діяльності іноземною мовою; 4) **три рівня мовленнєвої компетентності:** *перший* відповідає вимогам Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти відповідно B2, *другий* – відповідно C1, *третій* – відповідно C2.

Ключові слова: рівні компетенцій і компетентності, мовна і мовленнєва компетенції, мовна і мовленнєва компетентності, іноземна мова.

Martynova R. South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D.Ushynsky.

Bodnar S. Odesa Trade and Economic Institute.

Levels of competences and competencies of foreign language proficiency

Abstract. Introduction. Nowadays the notions “competence” and “competency” are strictly differentiated in the scientific literature but their use in the methodological works is not always appropriate according to their essence. The problem is in the following: 1) some methodologists simply do not want to take into account that competence in something is not only the proficiency of relevant knowledge, skills and abilities, but also the

possibility of their creative application by making own product; 2) the terms “competence” and “competency” don’t still have different levels of proficiency depending on the amount of the material learned and the range of its practical application. **Purpose.** 1) To specify the competence approach in teaching foreign languages to schoolchildren and students, as well as young scientists and well-known Ukrainian theorists and practitioners in the field of Philology and Linguodidactics; 2) to determine the levels of competences and competencies of students and their teachers with different scientific and methodological potential. **Methods.** Literature study on the topic of the research, comparative analysis of different types of competences and competencies, generalization of the scholars-philologists’ experience. **Results.** This study analysed the notions “language competences and competencies” and “speech competences and competencies” and determined their correlation. Three levels of language and speech competences and competencies depending on the volume of normativity, the depth of prevalence and scientific character of speech have been developed and substantiated. The precise distinction between three levels has been defined and described. **Conclusion.** It has been concluded that three established levels of language and speech competences and competencies will clarify the essence of these concepts, detail their components and become objective characteristics of real foreign language knowledge and skills.

Keywords: levels of competence and competency, language and speech competence, language and speech competency.

Постановка проблеми. Вже понад 15 років навчання іноземної мови школярів і студентів полягає в досягненні в них мовних і мовленнєвих компетенцій та компетентностей. Такий компетентнісний підхід до навчання іноземних мов обумовлено законом України “Про освіту” № 38-39 від 2017 року, відповідно до якого результативне навчання передбачає розвиток у тих, хто навчається, різних видів компетентностей, заснованих на дотичних компетенціях.

І хоча поняття “компетенція” та “компетентність” є чітко диференційованими в науковій літературі, їх використання в методичних дослідженнях далеко не завжди адекватне їхній суті. Нам видається, що проблема оперування цими науковими термінами полягає в тому, що: 1) ряд методистів не вважає за потрібне враховувати, що компетентність у певній сфері – це не тільки володіння відповідними знаннями, навичками й уміннями, а ще й можливостями їх творчого застосування зі створенням власного продукту діяльності; 2) відсутня градація термінів “компетенція” і “компетентність” на різні рівні залежно від обсягу засвоєного матеріалу та спектру його практичного застосування. Саме тому деякі дослідники, бажаючи продемонструвати високий рівень засвоєння їхніми учнями іншомовного матеріалу, замінюють поняття “високий рівень мовної (фонетичної, лексичної, граматичної) компетенції” на поняття “мовної компетентності”.

У зв’язку з цим **цілями** статті є такі: 1) уточнення компетентнісного підходу до навчання іноземних мов школярів і студентів, а також молодих учених та відомих в Україні теоретиків і практиків у галузі філології та лінгводидактики; 2) визначення рівнів компетенцій та компетентностей у тих, хто вивчає іноземну мову, та їхніх викладачів з різним науковим філологічним і методичним потенціалами.

Завдання статті передбачають: 1) аналіз понять “мовна компетенція та мовна компетентність”; “мовленнєва компетенція та мовленнєва компетентність”; 2) визначення рівнів мовної компетенції та мовної компетентності; 3) визначення рівнів мовленнєвої компетенції та мовленнєвої компетентності.

Методи дослідження вміщували вивчення літератури за темою дослідження, порівняльний аналіз різних видів компетенцій і компетентностей, узагальнення досвіду роботи вчених-філологів.

Аналіз наукових праць з теми дослідження і обґрунтування власних поглядів щодо вирішення окреслених завдань. На перший погляд, використання термінів “компетенція” та “компетентність” для демонстрації високого рівня володіння мовним і мовленнєвим матеріалом та можливістю його викладання не викликає труднощів, оскільки вони детально прописані в багатьох дидактичних і методичних дослідженнях. Однак, у зв’язку з недостатньо

коректним оперуванням цими поняттями, вважаємо за потрібне розглянути їх у такому співвідношенні: 1) “мовна компетенція” і “мовна компетентність”; 2) “мовленнєва компетенція” та “мовленнєва компетентність”. У міру трактування цих понять представимо *рівні володіння* вищезгаданими видами мовної та мовленнєвої діяльності.

І. **“Іншомовна лінгвістична (мовна) компетенція”**, за визначенням Ф. Бацевич, являє собою “володіння засобами мови, тобто одиницями і категоріями всіх її рівнів, стилістичними засобами, законами їх використання” (Бацевич, 2004, с. 123). О. Волченко трактує “іншомовну лінгвістичну компетенцію” як “знання системи мови, правил її функціонування в іншомовній комунікації, що дозволяють оперувати мовними засобами для цілей спілкування, відрізнити правильні в мовному плані висловлювання від неправильних і формулювати правила мови” (Волченко, 2006). За результатами досліджень С. Ніколаєвої, “іншомовна лінгвістична компетенція” окреслюється як “здатність учня практично користуватися мовною системою відповідно до норм конкретної мови і культури на основі набутих знань про рівневу структуру цієї системи та усвідомлення особливостей мовних явищ” (Ніколаєва, 2010).

Як бачимо з наведених визначень, компетенція передбачає створення власних стилістичних елементів іншомовного мовлення. Однак рівень володіння наявним арсеналом мовних засобів у різних учнів чи студентів може бути різним. Так, одна група учнів задовольняється засвоєнням програмного мовного матеріалу та граматично нормативним його оперуванням. Інша група потребує засвоєння додаткової мовної інформації для вирішення практичних мовленнєвих проблем. Третій групі недостатньо володіння мовним матеріалом побутового характеру, їм необхідно брати участь в усній та письмовій професійно мовленнєвій комунікації, що зумовлює вивчення спеціальної професійної термінології та способів її трактування.

Наші дослідження показали, що **мовна компетенція** учнів закладів загальної середньої освіти співвідноситься зі знанням лексико-граматичного матеріалу в обсязі вимог навчальної програми, навичками його вживання в процесі навчально-мовленнєвої практики та вміннями його застосування в усіх видах мовленнєвої діяльності (С. Боднар, 2002). Звідси випливає, що **іншомовна мовна компетенція** може бути **трьох рівнів**: **перший** рівень співвідноситься з володінням мовними засобами відповідно до вимог навчальної програми; **другий** рівень – з володінням мовними засобами, як відповідними навчальній програмі, так і поза її межами, в обсязі додаткових стилістичних характеристик мови, зокрема синонімів, антонімів, омонімів, національно-забарвленої лексики, метафор, гіпербол, епітетів тощо для глибшого вивчення культури, літератури, традицій та звичаїв народів, мова яких вивчається; **третій** рівень – з володінням як програмними розширеними мовними засобами, так і такими, що забезпечують вираження різних аспектів професійної діяльності. Остання проявляється у знанні спеціальної термінології та супутньої лексики. За визначенням Р. Мартинової, термінологічні знання виявляються у здатності диференціювати виучувані поняття за їхніми характеристиками та у здатності самостійно трактувати нові професійні терміни (Мартинова, 2016).

Складніші операції з розширеним мовним матеріалом співвідносяться з поняттям **мовної компетентності**. Так, під **“мовною компетентністю”** Н. Хомський розуміє “знання мови як абстрактної системи, що лежить в основі поведінки, а також системи, що складена з правил, які взаємодіють з метою створення потенційно нескінченної кількості речень-висловлювань, тобто це не просто знання мови, а знання правил мови та їх співвідношення” (Хомський, 1972, с. 84). Саме таке трактування мовної компетентності послаблює диференціацію понять “мовна компетенція” та “мовна компетентність”, тому що у його визначенні відсутній елемент творчої модифікації мовної структури мовлення. Інше визначення “мовної компетентності” представляє О. Семенов, яка окреслює “мовну компетентність” як “комплекс

лінгвістичних знань про мову як суспільне явище та систему, що постійно розвивається” (Семенов, 2005, с. 33). Проте, як саме розвивається мовна система, авторка не визначає і тому недостатньо обґрунтовує саму сутність мовної компетентності.

Ми вважаємо, що “**мовна компетентність**” співвідноситься з розширенням наявних лінгвістичних знань у представленні стилістичних особливостей мовлення відомих письменників, поетів, політиків, журналістів, науковців – носіїв мови, тобто такої лінгвістичної інформації, яка досліджується і презентується у філологічних кандидатських дисертаціях (спеціальність 10.02.04 – германські мови). Ще більшою мірою **іншомовна мовна компетентність** проявляється в роботах відомих учених-філологів, авторів нових філологічних концепцій, понять, теорій та жанрів.

Виходячи зі сказаного, **мовна компетентність може бути трьох рівнів. Перший рівень** відповідає практичній реалізації вимог програми з підготовки фахівців-філологів, а саме: вчителів і викладачів іноземних мов, які, крім практичного володіння іноземною мовою, знають її теоретичні засади: структуру мови, мовні норми, закони системи мови; обізнані з теоретичною фонетикою, теоретичною граматику, лексикологією та стилістикою певної іноземної мови і володіють різними мовними дискурсами, такими як: науковий, академічний, педагогічний, публіцистичний, суспільний і внаслідок цього здатні проводити філологічний аналіз будь-якого художнього чи наукового тексту. **Другий рівень** відповідає вимогам ДАК України щодо підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців, які широко ерудовані в галузі актуальних теоретичних концепцій філологічної думки, здатні до самостійної науково-дослідної та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю “035 Філологія”; спроможні підготувати власне наукове дослідження, що має теоретичне та практичне значення в лінгвістичній галузі й новизну та відображає результати власної експериментальної роботи в галузі “філологія”. **Третій рівень** відповідає обґрунтуванню нових філологічних концепцій, понять, теорій, що вдосконалює іншомовну філологію як науку. Такий високий рівень філологічної компетентності мають відомі українські вчені-філологи, серед яких:

1. **О. П. Воробйова**, доктор філологічних наук, професор – автор категоріально-семантичної моделі, в якій взаємодіють три текстові підсистеми: макрознаку, комуніканта і дискурсу, і вперше у фокусі уваги виявляється гетерогенний характер категорій тексту, які відносяться до кількох понятійних площин, що представляють текст у його різних іпостасях; нею досліджено проблеми адресованості художнього тексту (одномовна й міжмовна комунікація); запропоновано теорію емоційного резонансу та створено наукову школу когнітивної поетики з новими відгалуженнями, такими як: когнітивна емотіологія, художня концептологія, евристика художнього тексту, інтермедіальна стилістика.

2. **І. М. Колегаєва**, доктор філологічних наук, професор – автор концепції наукового та художнього тексту в комунікативному аспекті його функціонування; нею запропоновано нове бачення функціонування літературного твору як комунікативного феномену; введено до наукового обігу нові терміни (персональна / надперсональна комунікація, мегатекст, мегатекстова структурованість, комунікативно первинні та комунікативно вторинні повідомлення).

3. **Т. М. Корольова**, доктор філологічних наук, професор – автор характеристики дискурсу германських, слов'янських і східних мов; нею досліджено просодію модальності мовлення і сфокусовано увагу на проблемах синергізму лінгвістичних засобів передачі модальних відношень в англійській, китайській та українській мовах; розроблено лінгвістичне забезпечення комп'ютерних, навчальних і прикладних програм з перекладу.

4. **В. А. Кухаренко**, доктор філологічних наук, професор – автор концепції лінгвостилістики цілого тексту як нерозривної єдності горизонтально стратифікованого (мовні рівні) та вертикально

членованого об'єднання композиційно-мовленнєвих та архітектонічних одиниць; нею розроблено та введено до наукового узусу методу горизонтально-вертикального аналізу художнього тексту; введено в науковий обіг поняття "графон" як засіб експресивізації художнього тексту.

У такий же спосіб, у порівнянні, розглянемо поняття "**іншомовна мовленнєва компетенція**" та "**іншомовна мовленнєва компетентність**".

П. "**Іншомовна мовленнєва компетенція**", за визначенням Ф. Бацевич, являє собою "сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах і з різними комунікантами, а також знань вербальних і невербальних засад інтеракції, умінь їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта й адресата" (Бацевич, 2004, с. 124). Н. Гез надає визначення "мовленнєвої компетенції" як "здатності людини розуміти і породжувати іншомовні висловлювання в різноманітних соціально детермінованих ситуаціях з урахуванням лінгвістичних і соціальних правил, яких дотримуються носії мови" (Гез, 1985). У свою чергу, Н. Микитенко під "іншомовною мовленнєвою компетенцією" розуміє "здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми" і з-поміж її складників визначає "ефективні індивідуальні способи взаємодії з людьми; культуру їх спілкування і мовленнєвої поведінки" (Микитенко, 2011).

Ми вважаємо, що "**іншомовна мовленнєва компетенція**", як й іншомовна мовна компетенція, залежить від обсягу та якості володіння іншомовними мовними засобами. Однак сама по собі не передбачає створення власного продукту іншомовної мовленнєвої діяльності у вигляді нового жанру мовлення або серйозних мовленнєвих композицій, що складаються із сукупності різних жанрів.

З наведених вище визначень цілком зрозумілим є різний потенціал іншомовної мовленнєвої діяльності, який проявляється в певному обсязі говоріння, його адекватності темі, спонтанності мовлення, здатності до вибору мовленнєвої поведінки в залежності від спектра обговорюваної інформації й умов перебігу розмови. Саме тому, на нашу думку, **іншомовна мовленнєва компетенція** може бути **трьох рівнів: перший** рівень відповідає нормативно обумовленій усній та письмовій комунікації в межах навчальної програми. Це проявляється у здатності проводити запрограмоване тематичне спілкування на основі тематичних ситуацій, що спонтанно виникають, а також на основі прочитаної навчальної та художньої адаптованої літератури; **другий** рівень – усній та письмовій нормативній комунікації, що перевищує вимоги навчальної програми у таких аспектах мовлення, як: соціокультурний, країнознавчий, художньо-естетичний. Це проявляється у говорінні й письмі на актуальні соціально-побутові, навчально-виховні, патріотичні, культурологічні теми у зв'язку із життєво обумовленими ситуаціями, що спонтанно виникають; **третій** рівень – усній та письмовій нормативній комунікації в межах вищезазначеної та професійно обумовленої тематики. Це проявляється у використанні іноземної мови як засобу вирішення соціально-побутових і професійних завдань теоретичного та практичного характеру, а саме: виконанні навчальних робіт, обґрунтуванні своїх професійних дій, затвердженні власної точки зору, опонуванні співрозмовникові та вербальному впливу на його поведінку.

Як бачимо, жоден із описаних рівнів мовленнєвої компетенції не передбачає створення власних стилів мовлення, власних елементів іншомовної мовленнєвої поведінки, взаємодії різножанрових форм викладу думок, наприклад, написання петиції до органів публічної влади, звернення з вимогами або ініціативами до місцевої адміністрації, виклад претензій щодо неправомірної поведінки певних осіб, критичний аналіз подій, що відбулися.

Складніші мовленнєві дії співвідносяться з поняттям **мовленнєвої компетентності**. Так, вчені О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька, С. Ніколаєва трактують "**іншомовну мовленнєву компетентність**" як "здатність особистості вирішувати завдання взаємодії і взаєморозуміння з носіями мови, яка вивчається, у відповідності з нормами і культурними традиціями в умовах

прямого та опосередкованого спілкування” (Бігич та ін., 2013, с. 36). С. Боднар визначає “іншомовну мовленнєву компетентність” як “здатність людини створювати зв'язні відрізки мовлення з урахуванням граматичних, лексичних і синтаксичних правил, комунікативної ситуації й екстралінгвістичних чинників, які є невід’ємними складниками процесу комунікації; логічно організовувати висловлювання в цілісні тексти та представляти їх відповідно до стилю мовлення та принципів риторичної ефективності” (Боднар, 2016, с. 159). А. Фрумкіна зводить таку компетентність до “наявності у вчителів словникового запасу, достатнього для вільної комунікації іноземною мовою в рамках соціокультурної і соціо-побутової тематики. А вони, в свою чергу, повинні ґрунтуватися на фонетичній, граматичній і лексичній компетенціях, що дозволяють формування мовленнєвих компетенцій у різних видах мовленнєвої діяльності (Фрумкіна, 2019, с. 77).

Ми вважаємо, що **іншомовна мовленнєва компетентність** полягає у можливості лінгвістично нормативної, розширеної іншомовної комунікації в обсязі, що перевищує вимоги навчальної програми; характеризується проявом соціокультурних, лінгвокраїнознавчих і художньо-естетичних знань та обов'язково є емоційно обумовленою. Людина, яка розмовляє іноземною мовою, повинна вміти зацікавити співрозмовника темою бесіди, переконати його у власній позиції, вислухати його претензії, толерантно прийняти їх, висловити подяку чи задоволення, виразити подив чи здивування, продемонструвати почуття радісного очікування тощо (Мартинова, 2004, с. 292; 2020, с. 28).

Виходячи зі сказаного, вважаємо, що **іншомовна мовленнєва компетентність** може бути **трьох рівнів**. **Перший рівень** передбачає знання лінгвістичних особливостей розмовної та ділової комунікації, вміння вести її в спонтанно виникаючих обставинах у межах державної освітньої програми, характеризується іншомовними мовленнєвими вміннями відповідно до вимог B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, а саме: “може розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі й дискусії за фахом. Може вільно спілкуватися з носіями мови. Може чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи “за і проти”, може описати власний досвід, сподівання, мрії, події, що відбуваються, тощо” (Загальноєвропейські рекомендації, с. 24). **Другий рівень** передбачає знання стилістичних особливостей розмовної, ділової, літературної, соціокультурної комунікації та вміння вести її в спонтанно виникаючих обставинах понад вимог державної освітньої програми не менше, ніж у 20% її обсягу; характеризується іншомовними мовленнєвими вміннями відповідно до вимог C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, а саме: “може розуміти широкий спектр достатньо складних та об’ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення. Може висловлюватись швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов’язаних з пошуком засобів вираження. Може ефективно і гнучко користуватись мовою у суспільному житті, навчанні та роботі. Може чітко, логічно, детально висловлюватись на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, конекторами та зв’язними програмами висловлювання” (Ніколаєва, 2003, с. 24). **Третій рівень** передбачає знання стилістичних особливостей розмовної, ділової, літературної, соціокультурної комунікації, специфічної термінології профільної дисципліни та здатність брати участь у мовленнєвих контактах як діалогічного, так і полілогічного характеру з вираженням різноманітних почуттів та емоцій. Цей рівень мовленнєвої компетентності також характеризується іншомовними мовленнєвими вміннями відповідно до вимог C2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, а саме: “може розуміти без утруднень практично все, що чує або читає. Може вилучити інформацію з різних усних чи письмових джерел, узагальнити її і зробити аргументований виклад у зв’язній формі. Може висловлюватись спонтанно, дуже швидко і точно, диференціюючи найтонші відтінки смислу у доволі складних ситуаціях” (Ніколаєва, 2003, с. 24).

Проведений аналіз іншомовних мовних дій та іншомовних мовленнєвих вчинків у різних видах мовленнєвої діяльності дозволив виявити необхідність їх диференціації залежно від обсягу нормативності, глибини поширеності та науковості мовлення. Звідси нашими висновками є такі:

1. Унаслідок аналізу понять “*мовна компетенція*” та “*мовна компетентність*” встановлено, що: а) *мовна компетенція* співвідноситься зі знанням лексико-граматичного матеріалу в обсязі вимог навчальної програми, навичками його вживання у процесі навчально-мовленнєвої практики та вміннями його застосування у всіх види мовленнєвої діяльності; б) *мовна компетентність* співвідноситься зі знанням лексико-граматичного матеріалу обсягом вище вимог навчальної програми, навичками його вживання у процесі розширеної навчально-мовленнєвої практики та вміннями його самостійного доповнення для використання у всіх видах спонтанної іншомовної комунікації.

Унаслідок аналізу понять “*мовленнєва компетенція*” та “*мовленнєва компетентність*” встановлено, що: а) *мовленнєва компетенція* проявляється у можливості лінгвістично нормативної іншомовної комунікації в обсязі вимог навчальної програми; б) *мовленнєва компетентність* проявляється у можливості лінгвістично нормативної, розширеної іншомовної комунікації, що обсягом перевищує вимоги навчальної програми і характеризується вираженням різних почуттів й емоцій у процесі діалогічного та полілогічного спілкування.

2. Визначено рівні “*мовної компетенції*” та “*мовної компетентності*”. Рівнями мовної компетенції є такі: *перший* – співвідноситься із володінням мовними засобами відповідно до вимог навчальної програми; *другий* – співвідноситься із володінням мовними засобами, як відповідними навчальній програмі, так і більш різноманітними, що досягається за рахунок додаткових стилістичних характеристик мовлення; *третій* – співвідноситься з володінням як програмними розширеними мовними засобами, так й такими, що забезпечують вираження різних аспектів професійної діяльності.

Рівнями мовної компетентності є такі: *перший* – відповідає практичній реалізації вимог програми з підготовки фахівців-філологів, а саме: вчителів і викладачів іноземних мов; *другий* – відповідає вимогам ДАК України щодо підготовки кандидатів наук / докторів філософії у галузі іншомовної філології; *третій* – відповідає статусу доктора філологічних наук – автора нових філологічних концепцій, понять і жанрів, що вдосконалює іншомовну філологію як науку.

3. Визначено рівні мовленнєвої компетенції та мовленнєвої компетентності. Рівнями мовної компетенції є такі: *перший* – відповідає нормативно обумовленій усній та письмовій комунікації у межах навчальної програми; *другий* – відповідає усній та письмовій нормативній комунікації, що перевищує вимоги навчальної програми у таких аспектах мовлення, як: соціокультурний, країнознавчий, художньо-естетичний; *третій* – відповідає усній та письмовій нормативній комунікації в межах соціально-побутової та професійної діяльності.

Рівнями мовленнєвої компетентності є такі: *перший* – характеризується іншомовними мовленнєвими вміннями відповідно до вимог B2, *другий* – C 1, *третій* – C2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Вважаємо, що такі рівні іншомовної мовної та мовленнєвої компетенції та компетентностей уточнюють сутність цих понять, деталізують їхні складові та слугують об'єктивними характеристиками реальних іншомовних знань і вмінь. Обґрунтовані рівні також нівелюють неправомірне визначення тем кандидатських дисертацій, в яких поняття “*мовна компетентність*” вживається натомість поняття “*мовної компетенції*”, особливо щодо навчання іншомовного лінгво-мовленнєвого матеріалу учнів початкових, середніх і старших класів загальноосвітніх закладів середньої освіти.

Перспективи подальшого дослідження ми вбачаємо у визначенні рівнів методичної компетенції та компетентності тих, хто забезпечує володіння іноземною мовою, залежно від поставлених цілей, обсягу та якості її засвоєння.

ЛІТЕРАТУРА

- Бацевич, Ф. С. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ: Академія.
- Бігич, О. Б. (2006). *Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи*. Київ: Ленвіт.
- Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е., Гапонова, С. В., Майєр, Н. В., Ніколаєва, С. Ю. ..., Шукліна, С. І. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія практика*. Київ: Ленвіт.
- Боднар, С. В. (2002). До проблеми навчання учнів старших класів методики роботи з англійськими газетними текстами. *Науковий вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 11-12*, 154-159.
- Боднар, С. В. (2016). Проблема формування іншомовної дискурсивної компетентності майбутніх економістів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія". Педагогічні науки, 1 (11)*, 158-164.
- Волченко, О. М. (2006). *Формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах* (Кандидатська дисертація). АПН України, Інститут педагогіки, Київ, Україна.
- Гез, Н. И. (1985). Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований. *Иностранные языки в школе, 2*, 17-24.
- Ніколаєва, С. Ю. (Наук. ред. укр. вид.). (2003). *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. Київ: Ленвіт.
- Закон України "Про освіту" (2017). Взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- Мартинова, Р. Ю. (2004). *Цілісна загальнометодична модель навчання іноземних мов: [монографія]*. Київ: Вища школа.
- Мартинова, Р. Ю. (2016). *Психологические основы интегрированного обучения образовательной и иноязычной речевой деятельности студентов неязыковых специальностей* [монографія]. Одеса: Освіта України.
- Мартинова, Р. Ю. (2020). Емоційно-мовленнєвий компонент змісту навчання іноземних мов старшокласників. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія, 33*. С. 18-29.
- Микитенко, Н. О. (2011). *Теоретичні основи формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей* [монографія]. Тернопіль: ТНПУ.
- Ніколаєва, С. Ю. (2010). Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови, 2*, 11-17.
- Семенов, О. М. (2005). *Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури*. Суми: Мрія-1.
- Фрумкіна, А. Л. (2019). Сутність поняття "готовність майбутніх вчителів до інтегрованого навчання молодших школярів предметної та іншомовної мовленнєвої діяльності". *Інноваційна педагогіка, 16(2)*, 74-78.
- Хомский, Н. (1972). *Язык и мышление*. Москва: Издательство Московского университета.

REFERENCES

- Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikativnoyi lnhvistyky*. Kyiv: Akademiya.
- Bihych, O. B. (2006). *Teoriya i praktyka formuvannya metodychnoyi kompetentsiyi vchytelya inozemnoyi movy pochatkovoyi shkoly*. Kyiv: Lenvit.

- Bihych, O. B., Borysko, N. F., Borets'ka, H. E., Haponova, S. V., Majier, N. V., Nikolaieva, S. Yu. ..., Shuklina, S. I. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia praktyka*. Kyiv: Lenvit.
- Bodnar, S. V. (2002). Do problemy navchannya uchniv starshykh klasiv metodyky roboty z anhlomovnyimi hazetnymi tekstamy. *Naukovyy visnyk PDPU im. K. D. Ushyns'koho*, 11-12, 154-159.
- Bodnar, S. V. (2016). Problema formuvannya inshomovnoyi dyskursyvnoyi kompetentnosti maybutnikh ekonomistiv. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu imeni Al'freda Nobelya. Seriya "Pedahohika i psykholohiya"*. *Pedahohichni nauky*, 1(11), 158-164.
- Volchenko, O. M. (2006). *Formuvannia komunikatyvnoyi kompetentsiyi maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov u vyshchyykh pedahohichnykh navchal'nykh zakladakh* (Kandydats'ka dysertatsiia). APN Ukraina, Instytut pedahohiky, Kyiv, Ukraina.
- Gez, N. I. (1985). Formirovaniye kommunikativnoy kompetentsii kak obyekt zarubezhnykh metodicheskikh issledovaniy. *Inostrannye yazyki v shkole*, 2, 17-24.
- Zakon Ukrainy "Pro osvitu"*. (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Martynova, R. Yu. (2004). *Tsilisna zahal'nometodychna model' navchannya inozemnykh mov* [monohrafiya]. Kyiv: Vyshcha shkola.
- Martynova, R. Yu. (2016). *Psikhologicheskiye osnovy integrirovannogo obucheniya obrazovatel'noy i inoyazychnoy rechevoy deyatelnosti studentv neyazykovykh spetsial'nostey: monografiya*. Odessa: Osvita Ukraїni.
- Martynova, R. Yu. (2020). Emotsiyno-movlennyevyi komponent zmistu navchannya inozemnykh mov starshoklasnykiv. *Visnyk KNLU. Seriya Pedahohika ta psykholohiya*, 33, 18-29.
- Mykytenko, N. O. (2011). *Teoretychni osnovy formuvannya inshomovnoyi profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv pryrodnychyykh spetsial'nostey* [monohrafiya]. Ternopil': TNPU.
- Nikolaieva, S. Yu. (Nauk. red. ukr. vyd.). (2003). *Zahal'noievropejs'ki Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia*. Kyiv: Lenvit.
- Nikolayeva, S. Yu. (2010). Tsili navchannya inozemnykh mov v aspekti kompetentnysnoho pidkhodu. *Inozemni movy*, 2, 11-17.
- Semenoh, O. M. (2005). *Profesiyna pidhotovka maybutnikh uchyteliv ukrayins'koyi movy i literatury*. Sumy: Mriya-1.
- Frumkina, A. L. (2019). Sutnist' ponyattya "hotovnist' maybutnikh vchyteliv do intehrovanoho navchannya molodshykh shkolyariv predmetnoyi ta inshomovnoyi movlennyevoyi diyal'nosti". *Innovatsiyna pedahohika*, 16(2), 74-78.
- Khomskiy, N. (1972). *Yazyk i myshleniye*. Moskva: Izd-vo Moskovskogo universiteta.